

Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Historia das ideas e formas políticas	Código	615G01402	
Titulación	Grao en Socioloxía			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Socioloxía e Ciencias da Comunicación			
Coordinación	Cardesin Díaz, Jose Maria	Correo electrónico	j.m.cardesin@udc.es	
Profesorado	Cardesin Díaz, Jose Maria	Correo electrónico	j.m.cardesin@udc.es	
Web	vices.udc.es			
Descrición xeral	Cal é o obxecto dunha historia das ideas políticas? Cal a relación entre as ideas desas minorías que quedan plasmadas en textos escritos, e as ideas da maioría da poboación, que en boa medida apóianse en textos orais ou de natureza audiovisual? Cal o papel que xogan os cambios nas tecnoloxías da información e a comunicación? Como se conxugan tradición e innovación no campo das ideas que gobernan a unha sociedade? En cada unha das unidades temáticas, o estudo de textos e situacións de épocas pasadas servirán de pretexto para abordar problemas similares que están presentes nas sociedades contemporáneas. Cada época ou problema exemplificarase en cidade concretas. A fin de entender as implicacións que supoñen as circunstancias da época romana, medieval, moderna ou contemporánea, visitaremos cidades como Atenas, Roma, Londres, Xerusalén, Madrid, París ou Gaza... dun xeito virtual, a través de audiovisuais, presentacións de powerpoint ou de aplicacións como Google Earth. Nas últimas aulas presentaremos o proxecto de investigación que na actualidade coordinamos: ?Protesta popular e violencia colectiva nas cidades españolas: A Guerra de Independencia?. Atenderemos a tres grandes cuestións: a loxística do traballo en equipo; a interdisciplinabilidade e a pluralidade das metodoloxías; e a pertinencia da investigación para contribuír aos debates da teoría social.			

Competencias do título	
Código	Competencias do título
A3	Introducción a la evolución de las sociedades contemporáneas y de sus movimientos sociales y políticos.
A9	Análisis de los principales conceptos y generalizaciones sobre la sociedad humana y sus procesos.
A10	Introducción a las teorías sobre el poder, la legitimidad y el Estado. Formas de organización política y su evolución histórica, con especial atención a los sistemas contemporáneos.
A11	Aprendizaje de la historia de la teoría sociológica y sus principales escuelas hasta la actualidad.
A17	Conocimientos y habilidades en la búsqueda de información secundaria en las diferentes fuentes (instituciones oficiales, bibliotecas, internet, etc.).
A24	Conocimientos y habilidades en transmitir los conceptos, problemáticas y perspectivas sociológicas.
B3	Capacidad de análisis y síntesis.
B5	Capacidad de gestión de la información.
B12	Trabajo en equipo.
B25	Capacidades para relacionar los conocimientos de la sociología y de otras disciplinas afines.

Resultados da aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias do título

Explicar a historia das ideas políticas como resultado dun proceso de acumulación histórica (como se conxugan tradición e modernidade)	A3 A9 A10 A11	B25	
Analizar a relación entre as ideas das minorías que quedan plasmadas en textos escritos, e as ideas da maioría da poboación, que en boa medida apoianse en textos orais ou de natureza audiovisual (papel dos cambios nas tecnoloxías de información e comunicación)	A9 A10 A11 A24	B3	
Avaliar o contexto en que se foi construíndo a teoría sociolóxica e as teorías sobre o poder e a desigualdade social	A3 A9 A10 A11 A24	B25	
Xestionar as fontes de información primarias e secundarias e analizar os seus datos	A17 A24	B3 B5	
Desenvolver as habilidades de traballo individual e en equipo	A17	B3 B5 B12	

Contidos	
Temas	Subtemas
A CIDADE ANTIGA: A INVENCION DA POLITICA NA GRECIA CLASICA	1.- O contexto histórico: a polis grega. 1.1.- A cidade de Atenas. 1.2.- Economía de mercado e democracia: a invención da política. 2.- A invención da escritura alfabética. 2.1.- Cultura letrada vs. cultura oral. 2.2.- Lugares da memoria e políticas de memoria. 3.- Platón e A República. 3.1.- A crítica aos sofistas: o papel da ética. 3.2.- Unha teoría do coñecemento: o "mito da caverna". 3.3.- A polis ideal: a formulación da utopía.
TEMA 2.- A CRISE DO IMPERIO ROMANO: A SUBSTITUCION DA POLITICA POLA RELIXION	1.- O Imperio Romano. 1.1.- A Cidade de Roma, Caput Mundi 1.2.- Ser romano en provincias: A cidade de Lugo. 1.3.- Relixións misteriosas e milenarismo. 2.- O cristianismo e a ruptura co pensamento clásico 2.1.- De seita perseguida a igrexa vitoriosa. 2.2.- Pablo de Tarso: a Carta aos Romanos
TEMA 3.- A CRISTIANDADE MEDIEVAL: A REFORMULACION DOS MODELOS DE REPRODUCCION SOCIAL	1.- A relixión e as súas funcións. 1.1.- Mito e ritual: Que hai nunha misa? 2.- O parentesco. 2.1.- Producir e reproducir: unha diversidade de alternativas. 2.2.- Os sistemas de parentesco romanos 2.3.- O sistema de parentesco cristián. 3.- A cidade medieval 3.1.- A cidade de Santiago de Compostela

TEMA 4.- EUROPA E OCCIDENTE, ENTRE AS IDADES MODERNA E CONTEMPORANEA	1.- Tres séculos de grandes transformacións. 1.1.- A expansión europea e a construción dun sistema mundial. 1.2.- Da Ilustración ao Liberalismo. 1.3.- O século das revolucións. 1.4.- Do modelo keynesiano ao triunfo do neoliberalismo. 2.- Protesta popular e conformación dunha vontade colectiva 2.1.- As formas ?tradicionais? da protesta: motín, insurrección e folga. 2.2.- Os novos movementos sociais 2.3.- As vellas violencias do século XXI. 2.4.- Occidente fora de Occidente: o exemplo de Palestina. 3.- Presentación dun proxecto de investigación sobre violencia colectiva

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas non presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Lecturas	A3 A9 A10 A11 B3 B5 B12 B25	8	16	24
Proba obxectiva	A3 A9 A10 A11 A17 A24 B3 B5 B25	2	20	22
Traballos tutelados	A17 A24 B3 B5	4	12	16
Sesión maxistral	A3 A9 A10 A11 B5 B25	12	0	12
Discusión dirixida	A3 A9 A10 A11 B5 B25	20	10	30
Atención personalizada		8.5	0	8.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías

Metodoloxías	Descrición
Lecturas	Ao principio de curso fornecerase un conxunto de textos de lectura obrigatoria, que se discutirán en clase como apoio aos distintos apartados do programa e poderan servir de base para Traballos colectivos que se exporán oralmente na aula e que se encomendarán previamente a grupos de 3 alumnos
Proba obxectiva	A avaliación basearase nun exame por escrito a final de curso, en torno á materia impartida nas aulas e aos textos de lectura obrigatoria. O exame basearase en preguntas teóricas e de comentario de texto.
Traballos tutelados	Todos os alumnos deberan, de maneira obrigatoria, asistir a unha representación ritual de carácter relixioso, e entregar dun xeito individual un informe de 5 a 6 páxinas sobre o devandito ritual. Estes informes seran debatidos dun xeito conxunto nunha aula que tera lugar na segunda quincena de novembro
Sesión maxistral	Docencia maxistral
Discusión dirixida	A partir dos materiais expostos no aula e do traballo persoal dos alumnos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Discusión dirixida Sesión maxistral	A atención personalizada realizarase de xeito individual nos traballos tutelados e na solución de problemas cando sexa preciso. Tamén se producirá no aula no contexto da docencia presencial. As titorías terán lugar a través da aplicación Teams no horario establecido Para aqueles alumnos que se acollan ao recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, a atención personalizada realizarase no horario de titorías (na aplicación Teams) ou a través de correo electrónico.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Cualificación
Discusión dirixida	A3 A9 A10 A11 B5 B25	Baseado na avaliación permanente realizada polo profesor a partir da participación activa por parte dos alumnos na aula, e na reflexión colectiva en torno as lecturas obrigatorias	30
Lecturas	A3 A9 A10 A11 B3 B5 B12 B25	Baseado na avaliación realizada polo profesor a partir da exposición en grupo por parte de 3 alumnos dalgunha das lecturas obrigatorias.	15
Proba obxectiva	A3 A9 A10 A11 A17 A24 B3 B5 B25	A avaliación basearase nun exame por escrito a final de curso, en torno á materia impartida nas aulas e aos textos de lectura obrigatoria. O exame basearase en preguntas teóricas e de comentario de texto.	40
Traballos tutelados	A17 A24 B3 B5	Todos os alumnos deberan, de maneira obrigatoria, asistir a unha representación ritual de carácter relixioso, e entregar dun xeito individual un informe de 5-6 páxinas sobre o devandito ritual. Estes informes serán debatidos dun xeito conxunto nunha aula que terá lugar en torno a segunda quincena de novembro	15

Observacións avaliación

1.- As cualificacións finais serán o resultado da suma de 2 bloques de notas:

a.- A proba obxectiva, que estará baseada nun exame por escrito ao final do curso, e que aportará o 40% da nota. Non presentarse ao exame final conlevará a cualificación de "Non Presentado" na materia.

b.- A participación activa en clase (discusión dirixida, estudo de casos, reflexión sobre as lecturas), a exposición (voluntaria) das lecturas con cargo a grupos e o traballo obrigatorio sobre un ritual, que aportarán conxuntamente o 60% da nota

Atención:

O prazo para apuntarse para facer a exposición na aula duhnha lectura rematará o 5 de outubro. Se un membro do grupo non asiste a presentación oral, non poderá recibir cualificación por este concepto.

Caso

de que o estudante non se presentase a exame ou non superase a convocatoria de xaneiro, as cualificacións correspondentes a este segundo concepto (participación activa en clase, exposición voluntaria e traballo obrigatorio) gardaranse para a convocatoria de xullo.

2.- UNICAMENTE

para aqueles alumnos/as que se acollan ao recoñecemento de dedicación a tempo parcial e dispensa académica de exención de asistencia, a cualificación final dependerá exclusivamente da proba obxectiva baseada nun exame por escrito ao final do curso, que aportará o 100% da nota.

Caso

de que o estudante con dispensa académica de exención de asistencia non se presentase a exame ou non superase a convocatoria de xaneiro, manteranse os mesmos criterios de avaliación para a convocatoria de xullo.

3.-A realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a perda do dereito á oportunidade na que se cometa a falta e respecto da materia na que se tivese cometido.

Fontes de información

Bibliografía básica

A.- Os seguintes textos servirán de introdución aos diferentes temas do programa. Estes textos debateranse en clase e entrarán como materia de exame, xunto ás explicacións de clase

- 1.- BORGES, Jorge Luis: ?Funes el Memorioso?, en *Artificios*. Madrid, Alianza, (1944) 1993, p. 7-18. Data aproximada de comentario: 25/Setembro.
- 2.- FINLEY, Moses: ?Sócrates y Atenas?, en *Aspectos de la Antigüedad*, Barcelona, Ariel, (1960) 1975, p. 80-99. Data aproximada de comentario: 02/Outubro.
- 3.- HARRIS, Marvin: "Mesías", e ?El secreto del Príncipe de la Paz?, en *Vacas, cerdos, guerras y brujas*, Madrid, Alianza, 1981, p. 138-180. Data aproximada de comentario: 23/Outubro.
- 4.- GOODY, Jack: ?El cambio en los países germánicos?, en *La evolución de la familia y el matrimonio en Europa*, Barcelona, Herder, (1983) 1986, p. 59-76. Data aproximada de comentario: 13/Novembro.
- 5.- CARDESIN, José María: ?Protesta popular y violencia colectiva en la España urbana contemporánea: del motín a los nuevos movimientos sociales?, *Historia Social*, 103, 2022, p. 69-93. Data aproximada de comentario: 27/Novembro.
- 6.- PIQUERAS, José Antonio: ?El furor de una multitud anónima: la masacre de franceses de 1808 en Valencia?, ponencia al 2º Simposio Violencia Colectiva y Protesta Popular en la Guerra de la Independencia, A Coruña, Junio/2022. (37? de duración). <https://www.youtube.com/watch?v=Bm6b-EQxVdY&t=2s> Data aproximada de comentario: 04/Dicembro.
- 7.- LAMELA, Carmen: ?La violencia vigilanista en el siglo XXI. Casuística y comparativa internacional?, ponencia al 2º Simposio Violencia Colectiva y Protesta Popular en la Guerra de la Independencia, A Coruña, Junio/2022 (23? de duración). <https://www.youtube.com/watch?v=1ehJYrU4bPM&t=2s> Data aproximada de comentario: 11/Dicembro.
- 8.- SACCO, Joe: *Notas al pie de Gaza*, Literatura Random House, (2009) 2015, selección de 50 páxinas. Data aproximada de comentario: 18/Dicembro.

Bibliografía complementaria	- ( ) . Bibliografía Tema 1 CONNOLLY, Peter y Hazel DODGE: La Ciudad Antigua. La vida en la Atenas y Roma clásicas, Madrid, Acento, 1998. FINLEY, Moses: Aspectos de la antigüedad, Barcelona, Ariel, 1975. GOODY, Jack: La domesticación del pensamiento salvaje, Madrid, Akal, 1977. LURI, Gregorio: El proceso de Sócrates. Sócrates y la transposición del socratismo, Madrid, Trotta, 1997. POLANYI, Karl: "Comercio, mercados y dinero en la Antigua Grecia", El sustento del hombre, Barcelona, Mondadori, 1994, pp. 227-371. RODRIGUEZ ADRADOS, F.: La democracia ateniense, Madrid, Alianza Universidad, 1980. RUIZ, Alicia: Historia de Grecia y el Mundo Helenístico, Santander, Ediciones TGD, 2016. Bibliografía Tema 2 BERMEJO, Fernando: La invención de Jesús de Nazaret, Madrid, Siglo XXI, 2018. CONNOLLY, Peter y Hazel DODGE: La Ciudad Antigua. La vida en la Atenas y Roma clásicas, Madrid, Acento, 1998. HARRIS, Marvin: "El cargo fantasma"; "Mesías"; "El secreto del Príncipe de la Paz", en Vacas, cerdos, guerras y brujas, Madrid, Alianza, 1981, p. 121-180. Sagrada Biblia, Madrid, Biblioteca de Autores Cristianos. SANCHEZ FERLOSIO, Rafael: "La música celestial de la verdad", Le Monde Diplomatique, III/1999. WEBER, Max: "La rutinización del carisma?", en Economía y Sociedad. Bibliografía Tema 3 COHN, Norman: En pos del milenio. Revolucionarios milenaristas y anarquistas místicos de la Edad Media, Madrid, Alianza Universidad, 1989. ECO, Umberto: El nombre de la rosa, Barcelona, Lumen, 1982. GINZBURG, Carlo: El queso y los gusanos. El cosmos según un molinero del siglo XVI, Barcelona, Muchnick, 1981. GOODY, Jack: La evolución de la familia y el matrimonio en Europa, Barcelona, Herder, 1986. VIGNAUX, Paul: El pensamiento en la Edad Media, Madrid, Fondo de Cultura Económica, 1993. Bibliografía Tema 4 CARDESIN, José María: "Protesta popular y violencia colectiva en la España urbana contemporánea: del motín a los nuevos movimientos sociales?", Historia Social, 103, 2022, p. 69-93. CASANOVA, Julian: "Viejos y nuevos retos sobre las revoluciones de 1917", en Historia Social, 88, 2017, pp. 87-103. DAVIS, Mike y Monk, Daniel B.: Evil Paradises. Dreamworlds of Neoliberalism, New York, The New Press, 2007. MARGALIT, Meir: Jerusalén, la ciudad imposible. Claves para comprender la ocupación israelí, Madrid, Catarata, 2018. POLANYI, Karl: La gran transformación. Crítica del liberalismo económico, Madrid, La Piqueta, 1989. RAMOS, Jorge: Una historia contemporánea de Palestina-Israel, Madrid, Catarata, 2020. TILLY, Charles: Coerción, capital y los estados europeos, 990-1990, Madrid, Alianza, 1992. Bibliografía Xeral BLACK, Anthony: El pensamiento político en Europa, Cambridge U.P., 1996. BOBBIO, Norberto: La teoría de las formas de gobierno en la historia del pensamiento político, México, Fondo de Cultura Económica, 1987. GAARDER, Jostein: El mundo de Sofía. Novela sobre la historia de la filosofía, Madrid, Siruela, 1994. HALL, Peter: Cities in Civilization. Culture, Innovation and Urban Order, Londres, Weidenfeld and Nicholson, 1998. MACINTYRE, Alasdair: Historia de la ética, Buenos Aires, Paidós, 1970. MANN, Anthony: Las fuentes del poder social, Madrid, Alianza, 2 vols. NAREDO, José Manuel: La economía en evolución. Historia y perspectivas de las categorías básicas del pensamiento económico, Madrid, S. XXI, 1987. ORY, Pascal: Nueva historia de las ideas políticas, Madrid, Mondadori, 1992. PRIETO, Fernando: Lecturas de historia de las ideas políticas, Madrid, Unión Editorial. SENNETT, Richard: Carne y piedra. El cuerpo y la ciudad en la civilización occidental, Madrid, Alianza, 2003. FILMOGRAFIA: Tema 1: Documental: Atenas: el rostro público del Estado. Andrew W. Hadrill (2018): Atenas, vivir en la ciudad antigua. https://www.youtube.com/watch?v=sYaBcrLw8Ho Roberto Rossellini (1970): Sócrates Tema 2: Ridley Scott (2000): Gladiator. Pier Paolo Passolini (1964): El evangelio según San Mateo. Alejandro Amenábar (2009): Agora. Tema 3: Jean-Jacques Annaud (1986): El nombre de la rosa Tema 4: Peter Watkins (1964): Culloden. https://www.youtube.com/watch?v=mkxW-nB0nNU Carles Bover y Julio Pérez del Campo (2019): Gaza. https://www.elboletin.com/noticia/169669/contraportada/gaza-cortometraje-dirigido-por-carles-bover-y-julio-perez-preseleccionado-a-los-premios-goya-2019.html Emad Burnat y Guy Davidi (2011): 5 Broken Cameras. https://vimeo.com/ondemand/5brokencameras2

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Hª política e social contemporánea/615G01109

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Hª política e social contemporánea/615G01109

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías